С Т А Н О В И Щ Е

от проф. д.н. Антоанета Христова
ИИНЧ-БАН
член на НЖ по процедура за придобиване на научна и образователна степен „доктор“ от Дияна Добрева-Христова, съгласно заповед № РД-6-509 от 18.10.2023
Относно: представен дисертационен труд на тема „Екзистенциална изпълненост и пълноценно човешко функциониране при актьори (Насоки за психологичното консултиране)“ за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, докторска програма „Консултативна психология“

Докторантката е представила всички необходими документи, необходими за разработване на становище. Справката за изпълнени минимални изисквания по Закона за развитието на академичния състав в Република България и представените извлечения от протоколи, показват, че са изпълнени всички необходими условия за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ съгласно Закона за висшето образование, Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за прилагането на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Българската академия на науките.

Представената разработка включва 282 литературни източника, 30 таблици и 11 фигури. Докторантката представя 4 публикации по темата и получени 350 кредите, което надвишава допустимия минимум.

Основната цел на дисертацията е психологичната помощ, ориентирана към потребностите на хората с творческа реализация (артисти, художници, музиканти), които имат специфични нужди поради естеството на своята професия. Изследователският фокус е насочен към хуманистичните принципи и идеи за психологичното консултиране, както и към разглеждането на човека в неговия жизнен контекст (личен и професионален). Дисертационният труд е разработен в рамките на консултативната психология и използва теоретичните концепции на екзистенциално-хуманистичната парадигма. В първата част на разработката, в нейната първа глава е извършен теоретичен анализ на развитието и мястото на консултативната психология и практика в системата на научната психология. Представено е съдържанието на метатеоретичния модел на Карл Роджърс. Втората глава е посветена на екзистенциалните

теории и практическите подходи в психотерапията и психологичното консултиране. Специално място е отделено за представяне на съдържанието на конструкта „екзистенциална изпълненост“ в разбирането на съвременната екзистенциално-аналитична парадигма, представена в теорията на Алфрид Ленгле. Третата глава обосновава избора на обект (консултативно поле) на изследването (хората в актьорската професия). Специално внимание е обърнато на стреса, свързан с актьорството, и теоретичните рамки за неговото изследване. Втората част от труда (Дизайн и постановка на изследването) съдържа три глави, отговарящи на класическото съдържание на експериментална част. Третата част представя резултатите от емпиричното изследване, техния анализ и обсъждане по всяка от издигнатите изследователски хипотези. Коментирани са възможностите на екзистенциално-аналитичния метод „Стъпки към екзистенциален смисъл“ като конкретно изражение на консултативната приложимост на теорията за екзистенциалната изпълненост. На базата на извършения теоретичен анализ и резултатите от емпиричното изследване са очертани насоки за психологичното консултиране и бъдещи изследвания.

Научните приноси на дисертационния труд могат да бъдат формулирани по следния начин: 1. Предложен е оригинален мултидименсионален теоретичен модел, който се основава на методологичното разширяване на традиционните модели в изследователската практика на проучване на позитивното функциониране и взема предвид най-новите разработки и постижения в областта хуманистично ориентираната консултативна психология и водещите тенденции в нейното развитие в световен план. 2. Направена е адаптация и е конструиран въпросник за изследване на стрес, свързан с актьорството за български социокултурен контекст (Въпросник „Стрес, свързан с актьорството“). 3. Проведено е първото психологическо емпирично изследване в полето на консултативната психология сред български актьори. Установени са значими персонални детерминанти на психичното благополучие, издръжливостта и способността за възстановяване при актьори.

Дияна Добрева-Христова проявява системен интерес към темата на дисертацията. Професионалната ѝ ангажираност от 1996 г. е свързана с практическата психологична работа, свързана с диагностика и консултиране. Дисертацията ѝ е естествено продължение на отдадеността ѝ на

психологичното консултиране и практика и е пример за детайлна и перфекционистично свършена работа. Трябва да отбележа и допълнителната квалификация на Дияна, включвайки се в мрежи и осъществявайки контакт с оригиналните автори на цитираните от нея методи.

Мотивирано заключение - представеният дисертационен труд на тема: „Екзистенциална изпълненост и пълноценно човешко функциониране при актьори (Насоки за психологичното консултиране)" е структуриран много добре, обоснован е теоретично, проведено е стойностно емпирично изследване. Резултатите са обработени прецизно и са направени аргументирани изводи с конкретна практическа насоченост и приложимост. Всичко това ми дава достатъчно основания убедено да изразя положителното си мнение и категорично да гласувам на Дияна Добрева-Христова да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор по психология" по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.2. Психология, докторска програма „Консултативна психология".

София, 14.11.2023 Проф. д.н. Антоанета Христова